

Република
Северна Македонија

**ДРЖАВЕН
ИСПИТЕН
ЦЕНТАР**

**ИЗВЕШТАЈ ЗА РЕЗУЛТАТИТЕ ОД ЕКСТЕРНИТЕ ИСПИТИ НА ДРЖАВНАТА МАТУРА
2021/2022 ГОДИНА**

Државен испитен центар

Автори:

Трајанка Аврамоска

м-р Тања Андонова-Митревска

д-р Бети Ламева

Обработка на податоци:

д-р Бети Ламева

Биљана Коцева

Лектура:

Сања Јосифовска

Содржина

Вовед.....	5
Законска основа за спроведување на државната матура	6
Институции, органи и тела одговорни за реализацијата на државната матура	8
Структура на државната матура.....	9
Подготовка и реализација на државната матура.....	11
Општи информации за испитите во рамките на државната матура 2021/2022	13
Што се проверува со екстерните испити?	21
Резултати од анализата за психометриските карактеристики на задачите во јунските тестови за екстерните испити од државната матура 2021/22	26
Заклучни согледувања и препораки.....	46

Вовед

Екстерното оценување има цел да направи проверка на постигањата на учениците во различни степени на образованието и е дел од образовните системи во многу земји во светот. Овој вид оценување се спроведува преку стандардизирани тестови кои ги изработуваат специјализирани и независни институции. Резултатите кои произлегуваат од тестирањата се користат за да се следи и мери квалитетот на образовните политики.

Екстерниот завршен испит, државна матура, според меѓународната класификација, се реализира на крај на ISCED 3, односно кај нас на крајот од средното четиригодишно образование. Државната матура претставува екстерна проверка, која покрај сертификациска и селективна улога, има цел и да го следи и да го проверува квалитетот на средното образование. Учениците кои успешно ќе ги положат предвидените испити се здобиваат со диплома за завршено средно четиригодишно образование и имаат можност да се запишат на факултетите во нашата држава и надвор од неа. Поконкретно, спроведувањето на државната матура во четиригодишното средно образование во РСМ има цел¹:

- подобрување на општото ниво на знаења, умеења и способности кај учениците;
- контрола и следење на реализацијата на наставните програми;
- заокружување на образованието со испит и стекнување диплома за завршено средно образование;
- поквалитетна и поправедна селекција при влез во високото образование;
- информирање на учениците, родителите и образовните институции за постигањата на учениците добиени по пат на валидни и веродостојни мерења.

За подготовката и реализацијата на државната матура во нашата држава одговорна институција е Државниот испитен центар (ДИЦ). Оваа институција ги подготвува испитните материјали за екстерните испити од државната матура, ги спроведува испитите, процесот на оценување, обработката на податоците и ги објавува резултати од испитите.

ДИЦ преку анализа на постигнатите резултати од екстерните испити ги согледува и детектира критичните состојби и дава сугестии за подобрување на квалитетот на образовните постигања во средното образование. Дел од нив се дадени и во препораките на овој Извештај.

¹ Концепција за државна матура, училишна матура и завршен испит во јавното средно образование

Законска основа за спроведување на државната матура

Почитувајќи ја законската основа, поточно согласно членот 2 од Законот за Државниот испитен центар, институцијата е самостојна во своето работење и е основана, покрај другите дејности, да организира, спроведува и да дава поддршка на екстерните оценувања и проверувања на постигањата на учениците во основното и средното образование.

ДИЦ е одговорна институција за спроведување на државната матура и притоа користи и други законски одредби и правилници.

Во постоечкиот Закон за средното образование, испитите на крајот на четиригодишното средно образование се пропишани во:

- членот 33: „учениците во гимназиското образование полагаат државна матура или училишна матура“;
- членот 35: „по завршувањето на јавното стручно образование со четиригодишно траење, учениците полагаат државна матура или завршен испит“;
- членот 37: „учениците кои ја завршиле последната година во јавното уметничко образование полагаат државна матура или училишна матура според утврдени испитни програми“.

Во членот 108 од **Законот за високото образование,** се регулираат условите и начинот на запишување студии во кој се вели: „на прв циклус универзитетски и стручни студии може да се запише лице кое положило државна матура или меѓународна матура“.

Испитите од државната матурата детално се регулирани во **Концепцијата за државна матура, училишна матура и за завршен испит во јавното средно образование.** Првата Концепција донесена во 2005 година од министерот за образование и наука претставува првиот официјален документ во кој се дефинирани моделите на испити на крајот од средното четиригодишно образование. Овој документ е менуван и дополнуван во насока на негово подобрување. Во периодот од 2008 до 2012 година, државната матура се реализираше со два екстерни испити, два интерни испити и проектна задача, а потоа се зголеми бројот на екстерните испити, односно се реализираа три екстерни испити, еден интерен и проектна задача. Присуството на пандемијата Ковид 19 и реализацијата на настава од далечина поттикна донесување измени на **Концепцијата** со кои се пропиша државната матура да се реализира со два екстерни испити, два интерни испити и проектна задача според кои се реализираше државната матура и во 2021/2022 година.

Начинот на полагање и оценување на постигањата на учениците на испитите од државната матура во гимназиското образование, стручното образование со четиригодишно траење и во уметничкото образование се уредуваат со **Правилник за начинот на полагање и оценување на резултатите на учениците на испитите во државната матура во гимназиското, стручното и уметничкото образование**. Во членот 2 од овој документ е пропишано кој може да полага државна матура, односно: „Државната матура во гимназиското, стручното и уметничкото образование (во натамошниот текст: државна матура) е испит со кој ученикот (во натамошниот текст: кандидатот) го завршува гимназиското, стручното или уметничкото образование. Државна матура може да полага кандидат кој ја завршил последната година на гимназиското, стручното, односно уметничкото образование. Државна матура може да полага и кандидат кој претходно положил училишна матура во гимназиското образование или училишна матура во уметничкото образование или завршен испит во стручното образование, но не во истата учебна година. Државна матура може да полага и кандидат кој полагал матура во рамките на програмата за меѓународна матура или друг вид завршен испит во средното образование со четиригодишно траење. Државна матура може да полага и кандидат кој завршил четиригодишно средно образование во странство и се здобил со нострифицирана диплома.“ Во овој документ е регулирано дека проверувањето и оценувањето на знаењата и способностите на кандидатите на задолжителните и изборните екстерни испити од државната матура се врши екстерно со надворешни оценувачи.

Во **Стратегијата за образование 2018** **2025**, поточно во алинејата 94, се појаснува улогата и значењето на државната матура: „Со државната матура се очекува да се обезбеди контрола на квалитетот во средното образование, следење на реализацијата на наставните програми, заокружување на средното образование со соодветна диплома и да ја помогне селекцијата за универзитетско образование.“

Во **Прегледот на ОЕЦД за евалуацијата и оценувањето во образованието во Република Македонија** (2019 година), државната матура е оценета со највисоки оценки. Секако дадени се и препораки за подобрување, имајќи ги предвид светските трендови за ваков тип мерење и наставните планови и програми во јавното средно образование во РСМ.

Институции, органи и тела одговорни за реализацијата на државната матура

Државниот испитен центар, согласно законските надлежности, е одговорна институција за реализација на државната матура и ги реализира следните активности:

- прибира податоци за кандидатите пријавени за полагање државна матура;
- изготвува тестови како мерни инструменти за сите екстерни испити;
- технички ги дизајнира тестовите за екстерните испити;
- реализира процес на печатење и пакување на испитниот материјал;
- распишува конкурс и прави избор на оценувачи на тестовите за екстерните испити од државната матура;
- реализира обука за оценувачите на тестовите;
- именува локални координатори и тестатори;
- реализира обуки за претседателите и секретарите на училишните матурски комисији, локалните координатори и тестаторите;
- подготвува „Водич за полагање државна матура“ и „Упатство за тестаторите за спроведување на државната матура“;
- го доставува испитниот материјал до училиштата и го презема по спроведувањето на испитите;
- ги подготвува и ги спроведува екстерните испити од државната матура;
- го организира и спроведува процесот на оценување на тест-книшките;
- врши внес на резултатите од тестовите;
- го организира и го спроведува процесот на приговори за екстерните испити од државната матура;
- изготвува анализа за психометриските карактеристики на тестовите како мерни инструменти за екстерните испити од државната матура;
- прави статистичка обработка на резултатите;
- ги доставува резултатите до училиштата;
- подготвува извештај за спроведена државна матура во тековната учебна година година.

Директорот на Државниот испитен центар, согласно Концепцијата, формира **Државна матурска предметна комисија** за секој од предвидените екстерни испити. Државната матурска предметна комисија е составена од претседател и најмалку два члена. Претседателот, по правило, е од редот на наставно-научниот кадар од универзитетите во РСМ, еден од членовите е советник во ДИЦ, а другите членови се средношколски наставници од соодветниот наставен предмет. Секоја државна предметна матурска комисија ги има следниве задачи:

- да го подготви испитниот материјал за испитот (одреден број испитни задачи, стандардизирани тестови на знаење според кои ќе се проверуваат знаењата и способностите на учениците);
- да подготви упатство за оценување на задачите;
- да учествува во определувањето на прагот на положеност на испитот и утврдувањето на границите на оценките од 1 до 5.

Во рамките на училиштето се формираат **Училишни матурски комисији** кои во соработка со ДИЦ ги реализираат предвидените активности **како што се организацијата и спроведувањето на екстерните испити**. Секоја училишна матурска комисија (УМК) е составена од претседател, заменик-претседател, секретар и членови. УМК може да има поголем број членови доколку училиштето изведува настава на повеќе наставни јазици, изведува настава во повеќе различни објекти или училиштето има подрачни училишта. По правило, претседател е директорот на училиштето и тој се грижи за заштита на тајноста на испитниот материјал и севкупната организација на државната матура во училиштето. Значајна улога во организација на државната матура има секретарот на УМК и неговите главни задачи се: прибирање пријави од кандидати, внес на податоците од пријавите на кандидатите во базата на податоци, верификација на податоците од пријавените кандидати (со другите членови на УМК), обезбедување просторни услови (со претседателот на УМК), учество при прием и проверка на испитниот материјал (со претседателот на УМК).

Министерот за образование и наука го формира **Државниот матурски одбор** и ова тело е одговорно да:

- ги разгледува документите за организирање и спроведување на државната матура;
- ги разгледува годишните извештаи за спроведените матурски испити во гимназиското, стручното и уметничкото образование;
- ги предлага прагови на положеност до министерот за образование и наука за испитите кои се полагаат екстерно;
- врши други работи кои се во функција на унапредување на државната матура во гимназиското, стручното и уметничкото образование.

Членови во ДМО се претставници од ДИЦ, МОН, БРО и универзитетите.

Структура на државната матура

Во учебната 2021/2022 година, согласно *Концепцијата за државна матура, училишна матура и завршен испит во јавното средно образование*, матурантите

полагаат: два екстерни, два интерни испити и проектна задача. Поконкретно, според видот на образованието, следува структурата на на државната матура:

Гимназиско образование

1. Екстерен дел
 - задолжителен наставен предмет: Македонски јазик и литература или Албански јазик и литература или Турски јазик и литература;
 - изборен наставен предмет: Математика или странски јазик (Англиски јазик или Француски јазик или Германски јазик или Руски јазик).
2. Интерен дел
 - два изборни наставни предмети: се бираат од Листата на општообразовни наставни предмети за полагање државна матура.
3. Проектна задача

Четиригодишно средно стручно образование

1. Екстерен дел
 - задолжителен наставен предмет: Македонски јазик и литература или Албански јазик и литература или Турски јазик и литература;
 - изборен наставен предмет: Математика или странски јазик (Англиски јазик или Француски јазик или Германски јазик или Руски јазик).
2. Интерен дел
 - изборен наставен предмет: се бира од Листата на општообразовни наставни предмети за полагање државна матура;
 - изборен наставен предмет: се бира од Листата на стручни наставни предмети за полагање државна матура.
3. Проектна задача

Уметничко образование:

1. Екстерен дел
 - задолжителен наставен предмет: Македонски јазик и литература или Албански јазик и литература или Турски јазик и литература;
 - изборен наставен предмет: странски јазик (Англиски јазик или Француски јазик или Германски јазик или Руски јазик) или Филозофија/Естетика.
4. Интерен дел
 - изборен наставен предмет: се бира од Листа на општообразовни наставни предмети за полагање државна матура;
 - изборен наставен предмет: се бира од Листа на стручни наставни предмети за полагање државна матура.
2. Проектна задача

Подготовка и реализација на државната матура

Во документот *Процедури за реализација на државната матура*, кој е донесен од директорот на ДИЦ, детално е опишана подготовката на екстерните испити.

Согласно пропишана стандардизирана постапка, се изготвува испитниот материјал за екстерните испити. Содржината на тестовите се темели на утврдени испитни програми, кои, пак, се базираат на наставните програми од прва до четврта година, според кои се реализира редовната настава во средните училиштата.

Испитните програми се документи од јавен карактер од коишто училиштата, наставниците, учениците, родителите и сите други заинтересирани лица можат да ги добијат следните информации:

- која е општата цел на секој матурски испит,
- кои содржини се опфатени со испитот,
- кои се минимум потребните знаења за да се положи испитот,
- каква е структурата на тестот,
- на кое тежинско ниво се поставуваат прашањата во тестот,
- колкава е процентуалната застапеност на темите и содржините во тестот,
- опис на испитот и начин на оценување на постигањата на учениците.

Во овие документи, испитни програми, се дефинирани подрачјата и темите кои се појдовна основа за изготвување на испитните задачи. Согласно спецификациска шема, која ја содржи секоја испитна програма, се одредува бројот на задачи со кои се проверуваат знаењата и способностите на учениците од конкретни подрачја/теми/содржини. Процесот на подготовка (составување) на испитните задачи го координираат советници (за соодветен екстерен испит) од Државниот испитен центар, кои истовремено се и членови на ДМПК.

По фазата на изготвување на испитните задачи и на тестовите (за екстерниот испит по мајчините јазици се пристапува кон усогласување на тестовите), следи превод, лектура, уредување, печатење, шифрирање и пакување. Одговорните лица од Државниот испитен центар во секоја од наведените фази ги почитуваат стандардните постапки пропишани во *Процедурите за организирање и спроведување на екстерниот дел од државната матура*.

Во државната матура, екстерните испити се полагаат согласно утврдена структура и начин опишани во *Концепцијата за државна матура, училишна матура и завршен испит во јавното средно образование* и *Правилник за начинот на полагање*

и оценување на резултатите на учениците на испитите во државната матура во гимназиското, стручното и уметничкото образование.

По добивање на податоците за кандидатите кои се пријавиле да полагаат државна матура од секретарите на училишните матурски комисији (УМК) се пристапува кон внес на податоците според кои Државниот испитен центар креира протоколи, односно распоред на полагање по предмети, простории и кандидати.

Екстерните испити, сите пријавени ученици – матуранти од нашата држава, ги полагаат на ист датум и во исто време, согласно *Календарот за организација на учебната година во јавните средни училишта за учебната 2021/2022 година*. Организирањето и спроведувањето на испитите се одвива според јасно утврдени правила и процедури. За кандидатите со посебни образовни потреби, во зависност од потребното прилагодување, се обезбедуваат дополнителни услови согласно прописите. Целокупниот испитен материјал се печати и пакува во ДИЦ.

На денот на испитот, ДИЦ најдоцна до 9:00 часот го доставува испитниот материјал (тестови, резервни тестови, баркодови, распоред на тестатори по простории) до секоја Училишна матурска комисија. Екстерните испити се полагаат во испитни простории (училници) за кои се одредени тестатори кои се одговорни за почитување на предвидените правила. Согласно бројот на потребни тестатори, секое училиште до ДИЦ пријавува листа на вработени (од редот на вработените наставници и стручни соработници). Изборот на тестаторите се прави според однапред утврдени критериуми. За тестатор не може да биде назначено лице за наставниот предмет кој го предава, ниту, пак, во училиштето во кое работи. Од минатата учебна година, внесот на тестаторите се реализира електронски во посебно изготвен модул, со кој се врши и автоматска распределба на тестаторите по училишта и по испитни простории, креирање решенија и нивна дистрибуција.

И за учебната 2021/2022 година, тестовите за екстерните испити за **државната матура** се подготвуваа според скратени испитни програми подготвени од Бирото за развој на образованието.

Почетокот на сите екстерни испити е во 10:00 часот, но имаат различно времетраење кое е пропишано согласно испитната програма (испитите по мајчините јазици траат 240 минути, по странските јазици и Математика 180 минути, а испитите по Филозофија и Естетика по 150 минути).

Екстерните испити од државната матура во јунскиот испитен рок се реализираа на:

- 4.6.2022 година – Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература;
- 13.6.2022 година – Математика, Англиски јазик, Германски јазик, Француски јазик, Руски јазик, Филозофија и Естетика.

Екстерните испити од државната матура во августовскиот испитен рок се реализираа на:

- 10.8.2022 година – Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература;
12.8.2022 година – Математика, Англиски јазик, Германски јазик, Француски јазик, Руски јазик, Филозофија и Естетика.

По реализацијата на државната матура и по објавувањето на резултатите на учениците, Државниот испитен центар го реализира процесот на приговори и увид во тест-книшките.

Откако ќе завршат сите фази од реализацијата на државната матура, се пристапува кон анализа на психометриските карактеристики на тестовите со цел утврдување колку тие како мерни инструменти измериле знаења и способности кај учениците.

Со сознанијата добиени од направените анализи, координаторите за екстерните испити (ДИЦ) ги информираат членовите на државните предметни матурски комисии (изготвувачите на задачи) и оценувачите за резултатите од направената анализа со цел давање насоки како да го подобрат квалитетот на испитните задачи и како да се обезбеди поголема стандардизација на тестовите. Тие се презентирани во посебно поглавје на овој Извештај.

Општи информации за испитите во рамките на државната матура 2021/2022

ДИЦ, како и секоја претходна година, беше подготвен за спроведување на државната матура и во учебната 2021/2022 година согласно Планот и процедурите за организирање и спроведување на државната матура.

Во јунскиот испитен рок, во рамките на државната матура 2021/2022 година се пријавија да полагаат вкупно 15.899 ученици/матуранти, од кои 7.135 од гимназиско образование, 8.504 ученици од стручно образование и 260 ученици од уметничко образование.

Бројот на пријавени кандидати кои полагаале државна матура, распределени според наставни предмети (испити), е прикажан во табелата бр. 1 .

Табела 1: Број на кандидати според наставни предмети (испити) во јунскиот испитен рок

Наставен предмет (испит)	Бр. на пријавени кандидати	Бр. на присутни кандидати	Бр. на отсутни кандидати	Отсутни кандидати во %
Македонски јазик и литература	11.071	10.758	313	2,83
Албански јазик и литература	4.306	4.050	256	5,95
Турски јазик и литература	313	293	20	6,39
Англиски јазик	14.328	13.758	570	3,98
Француски јазик	30	28	2	6,67
Германски јазик	118	115	3	2,54
Руски јазик	10	9	1	10,00
Математика	1.235	1.221	14	1,13
Филозофија	15	14	1	6,67
Естетика	100	96	4	4,00
Вкупно	31.526	30.335	1.184	3,76

Од пријавените кандидати, 1.184 биле отсутни на испитите во јунскиот испитен рок.

Од пријавените кандидати, 1.184, односно **3,76 %** биле отсутни на екстерните матурски испити во јунскиот испитен рок. Постојат повеќе причини за ваквата појава. Најчеста причина е неподготвеноста на кандидатите да полагаат државна матура, поради слабиот успех постигнат во текот на средното образование и поради тоа одлучиле да полагаат училишна матура или завршен испит. Појавата на отсутни кандидати се повторува и се зголемува неколку испитни сесии наназад и претставува предизвик за кој треба да се најде решение затоа што Државниот испитен центар подготвува испитни материјали за сите пријавени кандидати, што значи дека се трошат непотребно финансиски ресурси, а секако и човечки ресурси.

Вкупните бројки на испечатен и спакуван испитен материјал за реализација на сите екстерни испити во јунскиот испитен рок кои ги подготви Државниот испитен центар се прикажани во табелата што следи. Овие бројки ја покажуваат обемноста на испитниот материјал и значењето на неоправданото отсуство на пријавените кандидати.

Табела 2: Број на испечатени и спакувани тестови за државна матура во јунскиот испитен рок

Предмет	Бр. на испечатени тестови	Бр. на спакувани тестови
Македонски јазик и литература	12 000	11.071
Албански јазик и литература	4.600	4.306
Турски јазик и литература	400	313
Англиски јазик	15.500	14.328
Француски јазик	50	30
Германски јазик	150	118
Руски јазик	30	10
Математика	1.500	1.235
Филозофија	30	15
Естетика	130	100
Вкупно	34.390	31.526

Генералното согледување е дека кандидатите кои полагаа екстерни матурски испити во јунскиот испитен рок постигнале резултати во рамките на очекувањата имајќи ги предвид резултатите од екстерните испити од државната матура од претходните години (средната оценка е 3,78).

Табела 3: Дистрибуција на оценки од јунскиот испитен рок по испит

Наставен предмет (испит)	Не положиле		Положиле со оценка								Средна оценка
			2		3		4		5		
	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	
Македонски јазик и литература	120	1,12	375	3,49	1480	13,76	4725	43,92	4058	37,72	4,14
Албански јазик и литература	75	1,85	166	4,10	1154	28,49	2419	59,73	236	5,83	3,64
Турски јазик и литература	3	1,02	6	2,05	44	15,02	189	64,51	51	17,41	3,95
Англиски јазик	345	2,51	1577	11,46	4430	32,20	5809	42,22	1597	11,61	3,49
Француски јазик	0	0	0	0	1	3,57	4	14,29	23	82,14	4,79
Германски јазик	0	0	3	2,61	6	5,22	14	12,17	92	80	4,7
Руски јазик	0	0	0	0	0	0	0	0	9	100	5
Математика	21	1,72	58	4,75	160	13,10	407	33,33	575	47,09	4,19
Филозофија	0	0	0	0	3	21,43	9	64,29	2	14,29	3,93
Естетика	0	0	0	0	3	3,13	38	39,58	55	57,29	4,54
Вкупно	564	1,86	2185	7,20	7281	24,00	13614	44,87	6698	22,08	3,78

При споредување на средните оценки по екстерните предмети од државната матура, најдобар среден успех постигнале матурантите на странските јазици кои ги полагале мал број матуранти, односно на испитите по Руски јазик (5), Француски јазик (4,79) и Германски јазик (4,7). Високите постигања на испитите по Германски и Француски јазик се должат на фактот што најголем број од учениците кои се пријавиле да ги полагаат овие испити се дел од билингвалните паралелки, односно од паралелките во училиштата во кои наставата се реализира на германски, односно француски јазик. Странскиот јазик во наставните планови по кои учат тие ученици е застапен со 4 до 7 часа неделно. Од друга страна, пак, матурантите кои го полагале екстерниот испит по Англиски јазик (средната оценка е 3,49) постигнале најслаби резултати, но овој испит го полагале најголем број матуранти на ниво на државата од трите типа средно образование.

Во јунскиот испитен рок од вкупниот број пријавени кандидати кои полагале – 8.454 девојчиња и 7.445 момчиња, на сите екстерни испити девојчињата имаат подобри просечни постигања од момчињата.

Табела 4: Просечни постигања по пол и предмет

	Женски		Машки	
	Број на кандидати кои полагале	Средна оценка	Број на кандидати кои полагале	Средна оценка
Македонски јазик и литература	5 706	4,31	5.052	3,94
Албански јазик и литература	2 293	3,77	1 757	3,45
Турски јазик и литература	159	4,09	134	3,78
Англиски јазик	7 493	3,62	6 265	3,33
Француски јазик	19	4,79	9	4,78
Германски јазик	82	4,78	33	4,48
Руски јазик	3	5,00	6	5,00
Математика	582	4,42	639	3,99
Филозофија	11	4,09	3	3,33
Естетика	35	4,71	61	4,44

Доколку се разгледа просечната решеност на секој од екстерните тестови од државната матура од јунскиот испитен рок, односно дистрибуцијата на оценки според видот на образованието (табелите 5, 6, 7 и 8), генерален заклучок е дека просечните постигања на матурантите од гимназиското образование се повисоки од оние од стручното образование и обука во сите наставни предмети. Ова е и за очекување затоа што учениците од гимназиското образование работат според други наставни планови и програми во кои предметите од државната матура се застапени со повеќе часови. За

да се надмине овој проблем што поскоро треба да се раздвојат испитите на крај на четиригодишното средно образование според видот на образованието.

Табела 5: Просечна решеност на тестот по вид на образование и предмет

предмет	гимназиско		стручно		уметничко	
	N	P	N	P	N	P
Македонски јазик и литература	4 822	81,34	5702	73,07	234	71,22
Албански јазик и литература	1 810	69,65	2222	68,71	18	70,63
Турски јазик и литература	206	75,92	87	67,08	0	/
Англиски јазик	5 862	49,73	7757	44,92	139	45,59
Германски јазик	23		5		0	
Француски јазик	102		10		3	
Руски јазик	6		3		0	
Математика	905	82,05	316	66,38	0	
Филозофија	/	/	/	/	15	65,97
Естетика	/	/	/	/	96	90,12

Табела 6: Дистрибуција на оценки од јунскиот испитен рок по испит во гимназиското образование

Наставен предмет (испит)	Не положиле		Положиле со оценка								Средна оценка
			2		3		4		5		
	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	
Македонски јазик и литература	11	0,23	41	0,85	346	7,18	1914	39,69	2510	52,05	4,42
Албански јазик и литература	39	2,15	77	4,25	463	25,58	1107	61,16	124	6,85	3,66
Турски јазик и литература	1	0,49	1	0,49	20	9,71	133	64,56	51	24,76	4,13
Англиски јазик	62	1,06	409	6,98	1630	27,81	2695	45,98	1065	18,17	3,73
Француски јазик	0	0,00	0	0,00	1	4,35	1	4,35	21	91,30	4,87
Германски јазик	0	0,00	2	1,96	4	3,92	11	10,78	85	83,33	4,75
Руски јазик	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	6	100,00	5,00
Математика	1	0,11	22	2,43	79	8,73	298	32,93	505	55,80	4,42
Филозофија	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Естетика	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Вкупно	114	0,83	552	4,02	2543	18,51	6159	44,84	4367	31,79	4,03

Табела 7: Дистрибуција на оценки од јунскиот испитен рок по испит во средното стручно образование

Наставен предмет (испит)	Не положили		Положиле со оценка								Средна оценка
			2		3		4		5		
	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	
Македонски јазик и литература	106	1,86	313	5,49	1094	19,19	2679	46,98	1510	26,48	3,91
Албански јазик и литература	36	1,62	88	3,96	688	30,96	1298	58,42	112	5,04	3,61
Турски јазик и литература	2	2,30	5	5,75	24	27,59	56	64,37	0	0,00	3,54
Англиски јазик	282	3,63	1148	14,80	2749	35,43	3054	39,37	525	6,77	3,31
Француски јазик	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	60,00	2	40,00	4,40
Германски јазик	0	0,00	1	10,00	2	20,00	2	20,00	5	50,00	4,10
Руски јазик	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	3	100,00	5,00
Математика	21	6,62	36	11,36	81	25,55	109	34,38	70	22,08	3,54
Филозофија	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Естетика	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Вкупно	447	2,78	1591	9,88	4638	28,80	7201	44,72	2227	13,83	3,57

Табела 8: Дистрибуција на оценки од јунскиот испитен рок по испит во уметничкото образование

Наставен предмет (испит)	Не положили		Положиле со оценка								Средна оценка
			2		3		4		5		
	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	
Македонски јазик и литература	3	1,28	21	8,97	40	17,09	132	56,41	38	16,24	3,77
Албански јазик и литература	0	0,00	1	5,56	3	16,67	14	77,78	0	0,00	3,72
Турски јазик и литература	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Англиски јазик	1	0,72	20	14,39	51	36,69	60	43,17	7	5,04	3,37
Француски	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00

јазик												
Германски јазик	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	33,33	2	66,67	4,67	
Руски јазик	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	
Математика	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00	
Филозофија	0	0,00	0	0,00	3	21,43	9	64,29	2	14,29	3,93	
Естетика	0	0,00	0	0,00	3	3,13	38	39,58	55	57,29	4,54	
Вкупно	4	0,79	42	8,33	100	19,84	254	50,40	104	20,63	3,82	

Во августовскиот испитен рок, за полагање на испитите пријавени се 767 кандидати, од кои 229 од гимназиското образование, 530 од средното стручно образование и 8 кандидати од средното уметничко образование.

Табела 9: Дистрибуција на кандидати според наставни предмети (испити) во августовскиот испитен рок

Предмет	Бр. на пријавени кандидати	Бр. на присутни кандидати	Бр. на отсутни кандидати	Отсутни кандидати во %
Македонски јазик и литература	226	176	50	22,12
Албански јазик и литература	219	132	87	39,73
Турски јазик и литература	9	2	7	77,78
Англиски јазик	566	412	154	27,21
Француски јазик	2	2	0	0,00
Германски јазик	0	0	0	/
Руски јазик	1	0	1	100,00
Математика	11	7	4	36,36
Филозофија	0	0	0	/
Естетика	2	2	0	0,00
Вкупно	1 036	733	303	29,25

Во споредба со јунскиот испитен рок, од табелата може да се забележи дека бројот на кандидати кои се пријавиле да полагаат во августовскиот испитен рок е многу мал. Од пријавените кандидати дури 29 % на денот на испитот биле отсутни. Отсуството на пријавените кандидати од полагањето на испитите (особено во августовската сесија) е проблем со кој се соочува Државниот испитен центар веќе неколку години наназад. Ваквата состојба уште еднаш ја потенцира економската неоправданост на августовската сесија како што е моментално дефинирана во подзаконските акти.

Вкупните бројки на испечатен и спакуван испитен материјал за реализација на сите екстерни испити во августовскиот испитен рок кои ги подготви Државниот испитен центар се прикажани во табелата што следи.

Табела 10: Број на испечатени и спакувани тестови, државна матура во августовскиот испитен рок

Предмет	Бр. на испечатени тестови	Бр. на спакувани тестови
Македонски јазик и литература	300	226
Албански јазик и литература	250	219
Турски јазик и литература	20	9
Англиски јазик	650	566
Француски јазик	5	2
Германски јазик	/	/
Руски јазик	5	1
Математика	30	11
Филозофија	/	/
Естетика	10	2
Вкупно	1 270	1 036

Како и во претходните испитни години, така и во 2021/2022 година во августовскиот испитен рок постигањата на кандидатите се релативно ниски. Во табелата бр. 11, прикажана е дистрибуцијата на оценки по предмет.

Табела 11: Постигнат успех во августовската испитна сесија

Наставен предмет (испит)	Не положиле		Положиле со оценка								Средна оценка
			2		3		4		5		
	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	Бр.	Во %	
Македонск и јазик и литература	23	13,07	60	34,09	72	40,91	21	11,93	0	0,00	2,52
Албански јазик и литература	13	9,85	22	16,67	37	28,03	55	41,67	5	3,79	3,13
Турски јазик и литература	0	0,00	0	0,00	1	50,00	1	50,00	0	0,00	3,50
Англиски јазик	110	26,70	167	40,53	102	24,76	31	7,52	2	0,49	2,15
Француски јазик	1	50,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	1	50,00	3,00
Германски јазик	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Руски јазик	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00

Математика	2	28,57	3	42,86	2	28,57	0	0,00	0	0,00	2,00
Филозофија	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0,00
Естетика	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00	2	100,00	5,00
Вкупно	149	20,33	252	34,38	214	29,20	108	14,73	10	1,36	2,42

Постигањата на учениците во августовскиот испитен рок се очекувани, имајќи предвид дека во овој испитен рок најголем број од учениците кои полагаат се оние кои во јунскиот испитен рок не ги положиле испитите или немале законско право да ги полагаат. Многу мал е бројот на ученици кои поради други причини (болест, присуство на меѓународни натпревари и сл.) биле отсутни на денот на испитот во јунскиот испитен рок.

Што се проверува со екстерните испити?

Македонски јазик и литература/Албански јазик и литература/Турски јазик и литература

Испитните прашања и подготовката на тестовите за предметите Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература за државната матура во учебната 2021/2022 година се темелеа на важечките испитни програми. И за оваа испитна година се користеа скратените испитни програми, кои се со исти структурни содржини за сите три испитни предмети. Разликата на содржините во овој документ за предметите Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература е само во имињата на авторите и делата кои се претставници на националната книжевност и некои специфички поврзани во подрачјето Јазик.

Севкупниот испитен материјал за сите три испитни предмети се подготвува со почитување на стандардизирани правила за изготвување. Во сите реализирани испитни сесии досега во рамките на државната матура, содржината на тестовите за Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература е иста повеќе од 80 %. Со исти, усогласени задачи се проверуваат способностите пишување, читање со разбирање, теорија на литература, анализа на дело и автор од светската литература. За задачите со кои се проверуваат знаењата и умењата на учениците во подрачјето Јазик и во претставниците на националната книжевност се внимава да имаат релативно исти поставени барања.

Испитниот материјал (тест и упатство за оценување) за испитните сесии јуни/август 2022 г. се подготвуваше со почитување на воспоставените правила и процедури за подготовка на тест за екстерен испит во рамките на државната матура,

кои се дел од испитната програма за Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература.

Тест-книшката за оваа испитна година содржи 33 задачи со вкупно 70 барања, при што се почитува и процентот на исти содржини во тестот за трите предмети.

Според поставената концепција на тестот за оваа испитна година, учениците пишуваа еден текст со право на избор меѓу две теми. На веб-страницата на ДИЦ во јануари 2022 година беа поставени насоките за реализација на испитот.

Во содржината на тестот, задачите и барањата беа распоредени според способностите од кои:

- со 9 задачи и 28 барања се тестира способноста – Книжевна анализа;
- со 2 задачи и 18 барања се тестира способноста – Читање со разбирање;
- со 1 задача се проверува способноста – Пишување и кон оваа задача се додадени и 21 задача од подрачјето Јазик.

Максимумот бодови што можеа да се добијат на овој тест изнесува 80. На способноста Пишување вкупно отпаѓаат 13 поени, додека преостанатите 67 поени се распределени на задачите од способностите Читање со разбирање и Книжевна анализа заедно со задачите од подрачјето Јазик кои се бодираа со по еден поен.

Преку барањата од задачите се проверуваат повеќе цели од испитната програма преку кои се извлечени специфични знаења и умеења од сите 3 способности.

Учениците за време од 240 минути одговораа на зададените 33 испитни задачи.

Англиски јазик

Екстерниот испит по Англиски јазик има цел да ја провери оспособеноста на учениците за читање, пишување и примена на јазичните елементи во контекст. Испитот се состои од три дела. Со делот *Читање* се проверува: колку учениците ја разбираат главната идеја во даден текст на англиски јазик, како ја разбираат логичната поврзаност на речениците во текст и колку ги разбираат лексичките и граматичките обрасци во текстот. Со делот *Пишување* се проверуваат две цели – оспособеноста на учениците да напишат кусо писмо, како и оспособеноста да напишат есеј на позната тема, додека со делот *Примена на јазичните елементи во контекст* се проверува оспособеноста на учениците за примена на лексичките единици, граматичките структури и идиоми во контекст.

Тестот по Англиски јазик подготвен за јунската испитна сесија во учебната 2021/2022 година содржи 7 задачи со вкупно 33 барања кои учениците ги одговараа за време од 180 минути. Тестот има цел да ги провери знаењата и способностите на учениците од три подрачја: *Читање со разбирање*, *Примена на јазични елементи и Пишување*. Тестот ја има следната структура: 15 прашања од затворен тип од

подрачјето *Читање со разбирање* кои се бодираа со по еден бод, 30 прашања од отворен тип со куси одговори од подрачјето *Примена на јазични елементи* и 2 прашања од отворен тип со подолг одговор, од подрачјето *Пишување* чиј вкупен број бодови изнесува 25. Вкупниот број бодови во тестот е 70.

Германски јазик, Француски јазик, Руски јазик

Општа цел на испитите по Германски, Француски и Руски јазик е да се провери на кое ниво учениците се оспособени да разберат прочитан текст, да напишат и применат јазични елементи во контекст.

Проверката на знаењата и способностите на учениците се реализира преку тест на знаење кој содржи три дела. Со делот *Читање* се проверува: колку учениците ја разбираат главната идеја во даден текст на германски, односно француски, односно руски јазик, како ја разбираат логичната поврзаност на речениците и колку ги разбираат лексичките и граматичките обрасци во текстот. Ова подрачје во тестот се проверува преку неколку типа задачи: задачи со повеќечлен избор, задачи со поврзување и задачи со пополнување празнини во текст. Вкупниот број бодови на овие задачи изнесува 20.

Со делот *Пишување* се проверуваат две цели – оспособеноста на учениците да напишат писмо (формално и неформално) и оспособеноста да напишат јасен текст на позната тема. Делот *Пишување* во тестот е застапен со задачи чиј вкупен број бодови е 35, а делот *Примена на јазични елементи* во контекст е застапен со број на задачи чиј вкупен број бодови е 10. Вкупниот број бодови во тестовите по овие странски јазици е 65, а времето на решавање е 180 минути.

Од трите наведени јазици, изготвена е анализа, само за тестот од испитот по Германски јазик. Испитите по Француски и Руски јазик имаа премалку кандидати за да се направи релевантна анализа.

Математика

Со испитот по Математика се проверуваат знаења и способности од четири математички подрачја: Алгебра, Геометрија, Аналитичка геометрија и Прогресии распоредени во четири тежински нивоа. Со задачите од првото тежинско ниво се проверува колку учениците ги знаат математичките поими, факти. Со задачите од второто тежинско ниво се проверува колку учениците се оспособени да ги применуваат математичките факти и постапки на конкретен пример. Со задачите од третото тежинско ниво се проверува колку учениците умеат да решаваат едноставни проблеми и со задачите од четвртото тежинско ниво се проверува колку се учениците оспособени логички, критички и систематски да размислуваат.

Општата цел на испитот по Математика е да се провери дали со стекнатото знаење ученикот е подготвен да расудува логички, да решава проблеми, да ги користи соодветно математичкото знаење и способности во различни контексти; правилно да проценува и одредува методи најсоодветни за решавање дадени проблеми, разбирајќи ја меѓусебната поврзаност на математичките подрачја.

Знаењата и способностите на учениците се проверуваат преку тест на знаење кој содржи задачи од подрачјата Алгебра, Геометрија, Аналитичка геометрија и Прогресии. Тестот по Математика во јунскиот и августовскиот испитен рок во учебната 2021/2022 година содржи 40 задачи од наведените подрачја, при што 20 задачи се од затворен тип, 10 задачи се со краток одговор и 10 задачи со целосна постапка на решавање. Времето на решавање на тестот по Математика е 180 минути.

Филозофија

Испитниот материјал за предметот Филозофија за државната матура во учебната 2021/2022 година се темелеше на скратените испитни програми. Во изготвувањето на испитниот материјал (тест, упатство за оценување) за испитните сесии јуни/август 2022 година се почитуваа воспоставените правила и процедури за подготовка на тест за екстерен испит во рамките на државната матура, кои се дел од испитната програма за Филозофија.

Тестот за оваа испитна година содржи 46 задачи со вкупно 68 барања. Насоките за реализација на овој дел од испитот беа поставени на веб-страницата на ДИЦ во јануари 2021 година.

Во содржината на тестот, задачите и барањата беа распоредени според подрачјата, а тие се следните:

1. Античка филозофија
2. Средновековна филозофија
3. Нововековна филозофија
4. Современа филозофија
5. Филозофија на XX век

Максимумот поени што можеа да се добијат на овој тест е 68.

Учениците предвидените 46 испитни задачи ги одговараа за време од 150 минути.

Естетика

Испитниот материјал за предметот Естетика за државната матура во учебната 2021/2022 година се темелеше на скратените испитни програми. Во изготвувањето на испитниот материјал (тест, упатство за оценување) за испитните сесии јуни/август 2022 година се почитуваа воспоставените правила и процедури за подготовка на тест за екстерен испит во рамките на државна матура, кои се дел од испитната програма за Естетика.

Тестот за оваа испитна година содржи 47 задачи со вкупно 60 барања. Насоките за реализација на овој испит беа поставени на веб-страницата на ДИЦ во јануари 2021 година.

Во содржината на тестот, задачите и барањата беа распоредени според подрачјата, односно:

1. Што е уметноста
2. Историја на естетичките идеи
3. Уметноста како комуникација
4. Естетски вредности
5. Уметничко дело
6. Уметностите и нивните карактеристики
7. Улогата на уметникот
8. Вкусот и оценката

Максимумот поени на овој тест е 60, а матурантите го решаваа за време од 150 минути.

Резултати од анализата за психометриските карактеристики на задачите во јунските тестови за екстерните испити од државната матура 2021/22

Во јунската испитна сесија на државната матура 2021/2022, со цел проверка на мерните карактеристики на изготвените тестови од јунскиот испитен рок, како и психометриските карактеристики на задачите, во нив се направи класична анализа.

Македонски јазик и литература

Во учебната 2021/2022 година во јунскиот испитен рок на државната матура предметот Македонски јазик и литература го полагаа вкупно 10.758 кандидати од кои испитот го положила 10.638 матуранти или само 1,12 % немале позитивен резултат на испитот.

По реализација на процесот за оценување, за поставување праг на положеност и по обработката на добиените резултати добиени се показатели за постигањата на учениците.

Тест-книшката за оваа испитна сесија имаше 17 задачи од отворен вид, додека останатите 16 се задачи кои имаат барања со повеќечлен избор. Различниот вид задачи различно се поставени на скалата до максимумот можни поени по направената анализа на резултатите на тест-задачите од јунскиот испитен рок.

Со тест-книшката се проверуваше оспособеноста на учениците во 3 способности – Пишување, Книжевна анализа, Читање со разбирање и примената на знаења од подрачјето Јазик. Според резултатите извлечени од анализата, просечниот процент на решеност е 76,74, односно 61,39 бода од максималните 80 поени.

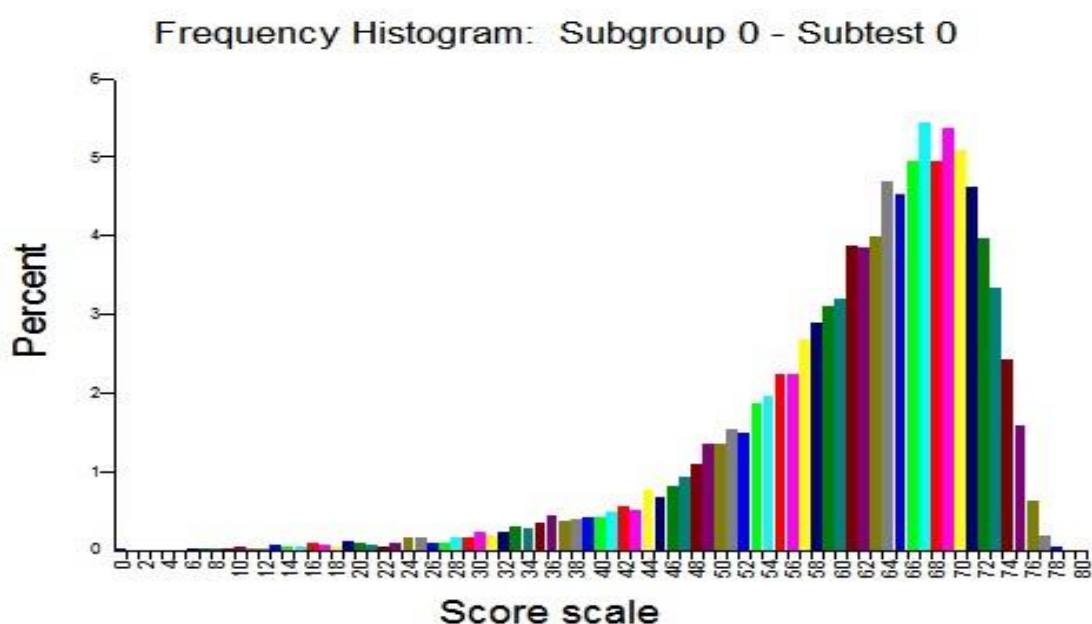
На прикажаната табела се гледа бројот на барањата според процентот на точни одговори и видот на задачата (во приказот не се ставени задачите од способноста Пишување).

Табела 12: Процент на решеност според видот на задачи

	процентот на точни одговори	100 - 80	60 - 79	40 - 59	20 - 39	19-0
Број на задачи според видот	Барања со повеќечлен избор	25	2			1
	Барања од есејски вид	22	10	5	1	1

Од податоците во табелата погоре може да согледаме дека има голем број задачи од двата вида, односно барања од повеќечлен избор и барања од есејски вид, со точна решеност меѓу 80 до 100 %, додека само 2 испитни барања се со решеност до 20 %.

Во испитната јунска сесија, точната решеност на задачите од повеќечлен избор во споредба со отворените задачи е незначително повисока. Но, севкупно, отворените задачи имаат подобри показатели во целината на тестот. Бројот на задачи кои имаат точна решеност над 90 % е поголем во споредба со резултатите од претходните испитни сесии. Од приказот на хистограмот, а и од анализата на резултатите се согледува дека дистрибуцијата на вкупните резултати е насочена кон повисоките вредности и тестот е во категорија на просечно лесни тестови.

Во учебната 2021/2022 година, во јунската испитна сесија најдобри се постигањата на задачите од подрачјето Јазик, релативно добри знаења учениците покажуваат во способноста Книжевна анализа. И оваа испитна сесија, учениците покажуваат послаби постигања во решавање на задачите од способноста Читање со разбирање што не е својствено за оваа способност повеќе испитни сесии наназад. Од анализата на задачите од оваа способност се согледува дека голем број (особено отворените) имаат добри мерни показатели. Послабата точна решеност на барањата во оваа способност, можеби, се должи на проретченото читање на каков било вид текстови што ќе значи дека читањето со разбирање на текстови во наставата не се практикува доволно. За разлика од оваа способност, постигањата во Книжевна анализа се повисоки затоа што многу наставни часови се посветени на анализа на книжевни дела/текстови. Но и покрај тоа, останува впечатокот дека учениците само репродуцираат стекнати знаења од книжевноста, но не и способност за самостојна анализа на книжевен текст. Ова се согледува од добрите резултати на барањата во кои

се репродуцира наученото, наспроти барањата во кои се бара самостојна анализа на кои постигањата се послаби. Постигањата во способноста Пишување и во оваа испитна сесија се најслаби што исто така укажува на фактот дека пишувањето не се практикува доволно во наставниот процес.

Табела 12: Просечен процент на решеност по способности/подрачја

Способност/подрачје	Просечен процент на решеност
Книжевна анализа	82,14 %
Читање со разбирање	77,09 %
Пишување	53,68 %
Јазик	83,51 %

Во табелата што следи се прикажани постигањата на матурантите по Македонски јазик и литература во три последователни испитни години.

Табела 13: Споредба на постигања во различни испитни години

Подрачје	Просечен процент на решеност		
	2019 г.	2021 г.	2022 г.
Книжевна анализа	77,99	76,43	82,14
Читање со разбирање	79,28	63,75	77,09
Пишување	45,21	51,64	53,68
Јазик	73,47	78,07	83,51

Од резултатите видливо е дека учениците постигнуваат подобри резултати во способноста Пишување и во подрачјето Јазик, наспроти способностите Читање со разбирање и Книжевна анализа каде постигањата се променливи во прикажаните испитни години. Знаењата и умеењата од способноста Пишување, кои во сите досегашни реализирани матурски испити, па и во оваа испитна година, се со најслаби постигања. Оваа слика укажува на предизвикот што се провлекува, а е поврзан со недоволната присутност на пишувањето во наставната практика.

Албански јазик и литература

Во јунската испитна сесија, во учебната 2021/2022 година, на државната матура предметот Албански јазик и литература го полагале вкупно 4 050 кандидати од кои испитот го положиле 3 975 матуранти или само 1,85 % не успеале да положат.

По реализацијата на предвидените фази на процесот за оценување, за поставување праг на положеност и по обработката на добиените резултати добиени се показатели за постигањата на учениците.

Тест-книшката за оваа испитна сесија содржеше 17 задачи од отворен вид, додека останатите 16 се задачи кои имаат барања со повеќечлен избор. По направената анализа на резултатите на тест-задачите од јунскиот испитен рок, задачите се различно поставени на скалата до максимумот можни поени. На прикажаната табела се гледа бројот на барањата според процентот на точни одговори и видот на задачата: (во приказот не се ставени задачите од способноста Пишување).

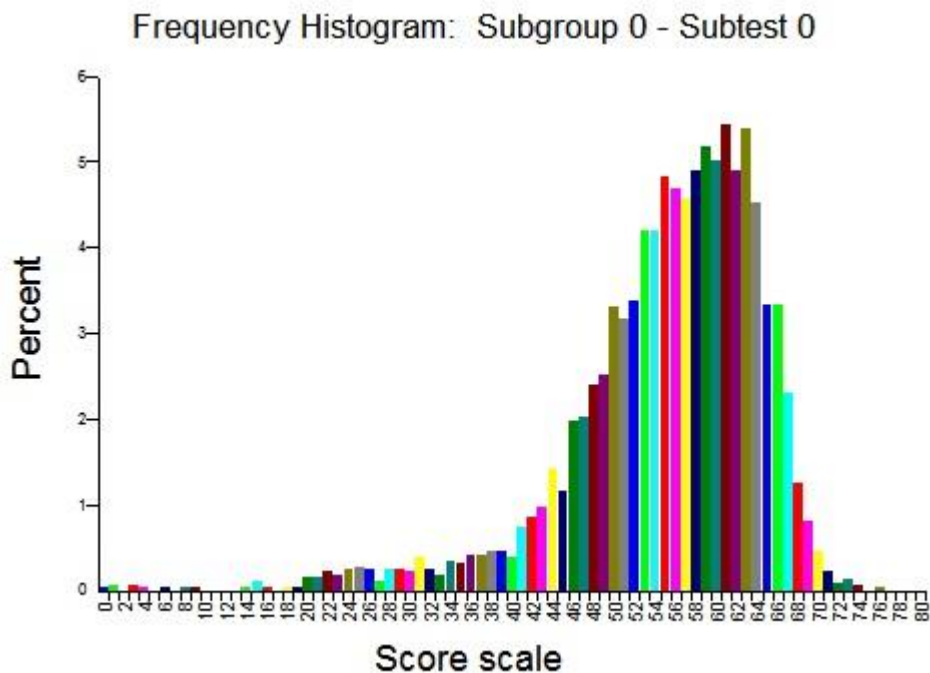
Со тест-книшката се проверуваше оспособеноста на учениците во 3 способности: Пишување, Книжевна анализа, Читање со разбирање и примената на знаења од подрачјето Јазик. Според резултатите извлечени од анализата, просечниот процент на решеност е 69,14, односно 55,31 бод од максималните 80 поени.

Табела 14: Процент на просечна решеност на задачите во тестот

	процентот на точни одговори	80 % – 100 %	60 % – 79 %	40 % – 59 %	20 % – 39 %	0 % – 19 %
Број на задачи според видот	Барања со повеќечлен избор	20	5	3	1	
	барања од есејски вид	18	11	5	1	4

Во голем број задачи од двата вида, според прикажаната табела, точната решеност е меѓу 70 до 90 %, додека 4 задачи се со решеност од 1 до 19 проценти. Отворените задачи севкупно имаат подобри показатели во целината на тестот. Во подрачјето Јазик, задачите од отворен тип се со подобри карактеристики. Во споредба со резултатите од претходните испитни сесии оваа година се зголеми бројот на задачи кои имаат точна решеност над 90 %, но и на задачи под 20 % точна решеност.

Според анализата на тестот и од приказот на хистограмот, се согледува дека дистрибуцијата на резултатите е насочена кон повисоките вредности од што се заклучува дека тестот е во категорија на просечно лесни тестови.

Во учебната 2021/2022 година, во јунската испитна сесија најдобри се постигањата на задачите од способноста Читање со разбирање, релативно добри знаења учениците покажуваат во подрачјето Јазик. Оваа испитна сесија, учениците покажуваат послаби постигања во решавање на задачите од способноста Книжевна анализа. Од анализата на задачите од оваа способност се согледува дека најголем број имаат добри мерни показатели. Постигањата во способноста Пишување и во оваа испитна сесија се најслаби што укажува на фактот дека пишувањето не се практикува доволно во наставниот процес.

Табела 15: Просечен процент на решеност по способности/подрачја

Способност/подрачје	Просечен процент на решеност
Книжевна анализа	66,96 %
Читање со разбирање	82,03 %
Пишување	45,79 %
Јазик	75,46 %

Во табелата подолу, направена е споредба на постигањата на учениците по способности и подрачја во три последователни испитни години (2019 г. , 2021 г. и 2022 година). Во подрачјето Јазик и во сите три способности постигањата се менуваат. Според бројките, учениците покажуваат релативно подобрување во испитната 2022 година во способностите Читање со разбирање и Пишување. Послаби резултати/ постигања во однос на 2019 г. и 2021 г. се видливи во подрачјето Јазик. Слични послаби постигања се видливи и ако се споредат резултатите од 2019 г. со 2022 г за способноста Книжевна анализа. Ниските постигања во подрачјето Книжевна анализа

соодвествуваат особено ако се согледаат резултатите дека на 3 барања процентот на точна решеност се движи од 0 % до 0,3 % (постигањата во другите јазици на истите барања се движат од 17 % до 60 %).

Табела 16: Споредба на постигања

Подрачје	Просечен процент на решеност		
	2019 г.	2021 г.	2022 г.
Книжевна анализа	75,31	65,99	66,96
Читање со разбирање	79,34	60,05	82,03
Пишување	44,91	40,62	45,79
Јазик	84,94	81,74	75,46

Турски јазик и литература

Во јунскиот испитен рок 2022 г. на државната матура, испитот по Турски јазик и литература го полагаа вкупно 293 кандидати. Од вкупната бројка на учениците кои го полагаа испитот, само 1,02 % не го положиле. Според резултатите, просечниот процент на решеност на тестот е 73,29 %, односно 58,63 бода.

Седумнаесет задачи од вкупниот број испитни задачи во тестот (33), се задачи од отворен тип, а остатокот се задачи со повеќечлен избор. Со нив се проверуваше оспособеноста на учениците за Пишување, Книжевна анализа, Читање со разбирање и примената на знаења од подрачјето Јазик.

Од увидот во табелата бр. 14 се гледа дека има голем број задачи од двата вида кои се со точна решеност меѓу 80 до 100 %, додека 4 испитни задачи се со решеност од 1 до 19 проценти.

Табела 17: Процент на просечна решеност на задачите во тестот

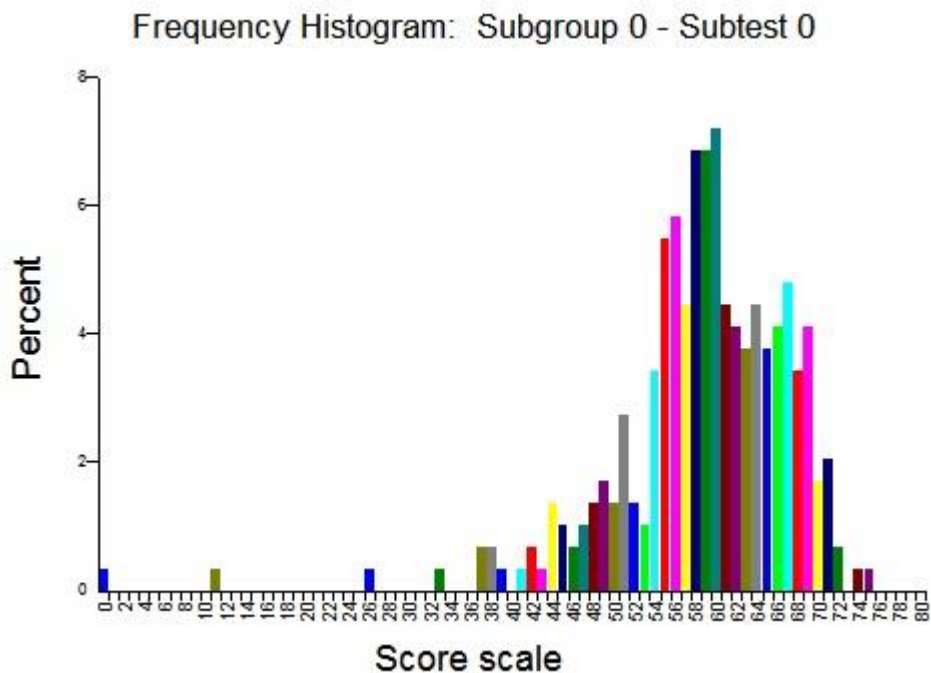
	процентот на точни одговори	80 % [?] 100 %	60 % [?] 79 %	40 % [?] 59 %	20 % [?] 39 %	0 % [?] 19 %
Број на задачи според видот	барања со повеќечлен избор	22	4			2
	барања од есејски вид	21	5	7	4	2

Задачите од отворен тип во тестот по Турски јазик и литература имаат подобри психометриски карактеристики отколку задачите со повеќечлен избор. Точната решеност на задачите со повеќечлен избор е слична во споредба со онаа на задачите

од отворен тип, но затоа, пак, се помалку дискриминативни. И во тестот по Турски јазик и литература во споредба со резултатите од претходните испитни сесии оваа година се зголемува бројот на задачи кои имаат точна решеност над 90 %.

Во целината на тестот, отворените задачи подобро функционираат.

Раководејќи се од бројките во анализата и од приказот на добиениот хистограм може да се каже дека тестот во целина спаѓа во категоријата просечно лесни тестови.

Постигањата на учениците се скоро изедначени во способностите Книжевна анализа, Читање со разбирање, додека оваа испитна година видливо подбри резултати учениците имаат во подрачјето Јазик. Послаби се постигањата на учениците во способноста Пишување.

Табела 18: Просечен процент на решеност на задачите во тестот по способности/подрачја

Способност/подрачје	Просечен процент на решеност
Книжевна анализа	72,21 %
Читање со разбирање	75,26 %
Пишување	55,55 %
Јазик	84,04 %

Во табелата која следи, дадени се постигањата по способности и подрачја во три последователни испитни години 2019 г., 2021 и 2022 година. Резултатите покажуваат дека учениците во 2022 година, наспроти двете испитни години (2019 и

2021 година), имаат подобри резултати во подрачјето Јазик. Во останатите способности, споредбата покажува променливост во постигањата. Во способноста Читање со разбирање е видливо подобрувањето, ако се спореди со постигањата во 2021 година, додека послаби резултати учениците покажуваат во способноста Пишување.

Табела 16: Разлики во постигањата на учениците во 2019, 2021 и 2022 година

Подрачје	Просечен процент на решеност		
	2019 г.	2021 г.	2022 г.
Книжевна анализа	76,88	70,36	72,21
Читање со разбирање	76,96	60,78	75,26
Пишување	44,92	59,20	55,55
Јазик	79,34	63,88	84,04

Споредбени согледувања

Во рамките на државната матура 2021/2022 г., учениците на испитите по Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература, во јунскиот испитен рок покажаа различни нивоа на знаења и способности во подрачјата кои се проверуваа со тестовите.

Учениците кои го решаваа тестот на Македонски јазик имаа најдобри постигања во подрачјата Јазик и Книжевна анализа, додека матурантите кои полагаа Албански јазик и литература најдобри резултати имаат во способноста Читање со разбирање и во подрачјето Јазик. Матурантите кои полагаа Турски јазик и литература во јунскиот испитен рок покажаа најдобри знаења во подрачјето Јазик и во способноста Читање со разбирање. Најдобри способности за пишување покажаа учениците на тестот по Турски јазик и литература.

Со гледување кое е заедничко за сите три екстерни испити е дека учениците на сите три јазици имаат потешкотии во пишување текст со зададени насоки. Според резултатите, а и од увидот во самиот процес на оценување, видливо е дека на учениците не им се докрај јасни правилата за содржинско средување на текст што се должи на недоволното практикување на пишувањето во текот на процесот на учење.

Табела 17: Просечни постигања на учениците по подрачја и наставни јазици

Предмет	Просечен процент на решеност на цел тест	Читање со разбирање	Книжевна анализа	Јазик	Пишување
Македонски	76,74	77,09	82,14	83,51	53,68
Албански	69,14	82,03	66,96	75,46	45,79
Турски	73,29	75,26	72,21	84,04	55,55

Независно од јазикот на кој ја следат наставата, учениците имаат потешкотии и во способноста Книжевна анализа (да направат анализа на даден уметнички текст или да одговорот на прашања во кои се бара примена на знаењата од теоријата на литературата). Овие потешкотии се особено евидентни кај учениците кои го решавале тестот по Албански јазик и литература. Најдобри резултати, без разлика на јазикот на кој го решаваат тестот, учениците покажуваат во решавање на задачите од подрачјето Јазик (задачи со повеќечлен избор). Висок процент на точна решеност учениците од сите три јазици покажуваат на затворените прашања од способноста Читање со разбирање, додека на задачите во кои учениците треба да дадат суд, свое мислење за даден проблем, процентот на точна решеност е помал.

Според приказот на резултатите на постигањата на учениците (по видот на образование), учениците од гимназиското образование на сите три наставни јазици покажуваат повисоки постигања. Видлива е разликата на постигањата на гимназијалците кои полагаале на македонски јазик и турски јазик наспроти учениците од средното стручно и уметничкото образование. Матурантите кои го решавале тестот на албански јазик покажуваат специфични постигања. Учениците од уметничкото образование имаат најдобри постигања, потоа се гимназијалците, а со најслаби резултати се учениците од средното стручно образование.

Табела 18: Просечни постигања на способности и подрачја по видот на образование

Македонски јазик и литература		Албански јазик и литература		Турски јазик и литература	
Вид образование	Способност /подрачје	Вид образование	Способност /подрачје	Вид образование	Способност /подрачје
Гимназиско образование 81,34 %	Книжевна анализа – 86,50 %	Гимназиско образование 69,65 %	Книжевна анализа – 67,45 %	Гимназиско образование 75,92 %	Книжевна анализа 73,51 %
	Јазик – 88,40 %		Јазик – 76,68 %		Јазик 85,60 %
	Читање – 73,79 %		Читање – 82,30 %		Читање 79,23 %
	Пишување – 60,95 %		Пишување – 45,50 %		Пишување 60,87 %

Стручно образование 73,07 %	Книжевна анализа 78,76 %	Стручно образование 68,71 %	Книжевна анализа 66,54 %	Стручно образование 67,08 %	Книжевна анализа 69,13 %
	Јазик 79,63 %		Јазик 76,46 %		Јазик 80,35 %
	Читање 74,85 %		Читање 81,77 %		Читање 65,84 %
	Пишување 47,78 %		Пишување 46,04 %		Пишување 42,92 %
Уметничко образование 71,22 %	Книжевна анализа 74,51 %	Уметничко образование 70,63 %	Книжевна анализа 68,25 %		
	Јазик 77,21 %		Јазик 75,13 %		
	Читање 76,26 %		Читање 87,35 %		
	Пишување 47,47 %		Пишување 45,30 %		

Според резултатите на постигањата на сите јазици на кои се реализираат екстерните испити, најслаби се постигањата во способноста Пишување. Учениците од гимназиското образование кои следат настава на македонски јазик и на турски јазик имаат подобри резултати во способноста Книжевна анализа.

Овие резултати се показател на потребата за раздвојување на испитите од државната матура во различните видови на образованието. Исто така овие резултати покажуваат дека колку и да е соодветно направен пресекот на наставните содржини од гимназиското, стручното и уметничкото образование во испитните програми, различниот број на неделен фонд на часови влијае на постигањата кај учениците.

Во насока на подобрување на успехот и квалитетот на стекнатите знаења и способности на учениците на екстерните испити по Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература генерална препорака е: во текот на редовната настава, наставниците да одвојуваат повеќе време од редовната настава за: примена на стандардизирани јазични изрази, примена на теоријата на литература во структурна анализа на книжевни дела, примена на читање со разбирање на различни видови текстови, пишување различни форми на писмено изразување.

Англиски јазик

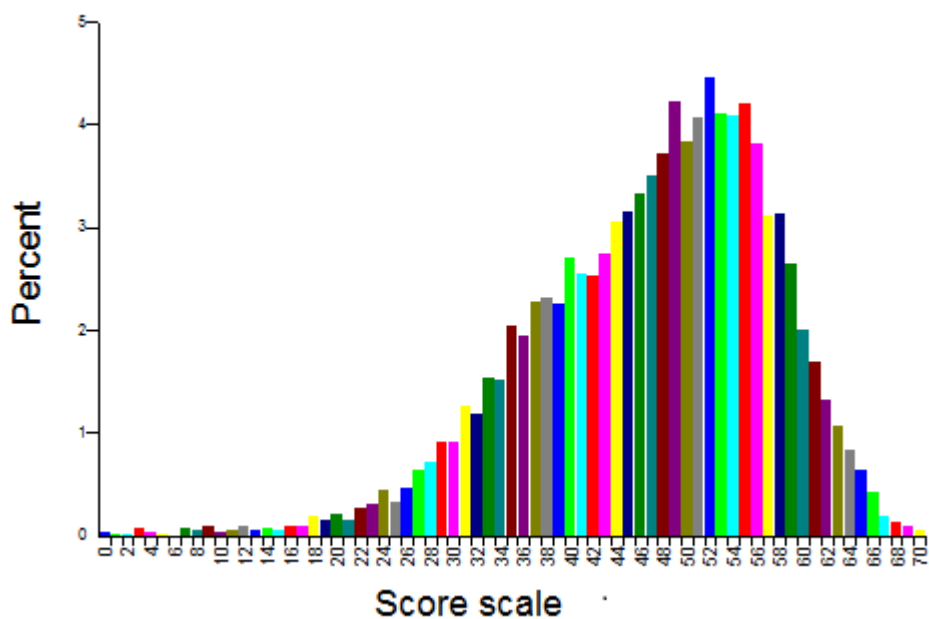
Во јунската испитна сесија 2022 година, со тестот се проверуваа 3 вештини: Читање со разбирање, Примена на јазични елементи во контекст и Пишување. Учениците освоија во просек 46,98 од вкупно 70 бода. Средната тежинска вредност на задачите е 67,11 а средната оценка изнесува 3,49.

Табела 19: Процент на просечна решеност на задачите во тестот

	Процент на точни одговори	100 - 80	60 - 79	40 -59	20 -39	19 -0
Број на задачи според видот	Барања од затворен вид	7	3	3	2	/
	Барања од отворен вид	5	7	6	/	/

Од прикажаната табела може да се види дека најголемиот број задачи со точна решеност (меѓу 80 до 100 %) се од затворен вид, но од истиот вид има и прашања со точна решеност меѓу 20 и 39 проценти. Кај задачите со барања од отворен тип, во најголем број се оние со решеност од 60 до 79 %, но нема ниту едно барање со точна решеност под 40 %. Оттаму можеме да заклучиме дека тестот е во категорија на лесни тестови. Тоа може појасно да се види и на хистограмот што следи.

Frequency Histogram: Subgroup 0 - Subtest 0

Од хистограмот се согледува дека дистрибуцијата на вкупните резултати е насочена кон повисоките вредности и тестот припаѓа во категоријата на лесни тестови.

Табела 20: Просечни постигања на учениците по категории и подрачја

Категорија		Просечни постигања (цел тест)	Број на кандидати	Просечен процент на решеност (по делови од тест)		
				Читање	Пишување	Јазик
Пол	Женски	48,49	7493	10,93	14,05	23,51
	Машки	45,16	6265	10,72	11,66	22,78
Наставен јазик	Македонски	48,31	9427	11,10	13,57	23,63
	Албански	43,88	4062	10,16	11,65	22,07
	Турски	47,04	269	11,38	11,56	24,1
Вид образование	Гимназиско	49,73	5862	11,4	14,19	24,14
	Стручно	44,92	7757	10,42	12,03	22,48
	Уметничко	45,59	139	10,18	13,44	21,97

Во јунската испитна сесија од вкупно 13.758 кандидати, 5.862 биле ученици од гимназиското образование, 7.757 се од стручното, а од средното уметничко образование полагале 132 кандидати. Од нив, пак, 7.493 биле девојчиња, а 6.265 момчиња. Најдобри постигања имаат кандидатите од гимназиското образование со освоени просечни поени 49,73, во споредба со кандидатите од средното стручно образование кои во просек освоиле 44,92 поени. Малку подобри од нив се кандидатите од средното уметничко образование со освоени во просек 45,59 поени. Што се однесува до тежинското ниво на задачите, во гимназиското образование тоа изнесува 71,04, во средното уметничко 65,13, додека, пак, во средното стручно образование оваа вредност изнесува 64,18. Во однос на полот, пак, девојчињата со освоени во просек 48,49 поени имаат подобри постигања од момчињата чиј просек за истиот предмет изнесува 45,16 поени.

Од табелата 20 може да се види дека англискиот јазик како екстерен испит повеќе го избрале девојчињата во однос на момчињата, но и дека се подобри во просечните постигања. Исто така, бројот на кандидатите од стручните училишта кои полагале англиски јазик е поголем (за речиси две илјади кандидати повеќе) отколку од гимназиите, но сепак учениците од гимназиското образование имаат подобри просечни постигања од учениците од стручното. Највисок процент на решеност постигнале учениците кои ја следеле наставата на турски наставен јазик за вештините Читање и Јазик, додека, пак, учениците кои ја следеле наставата на македонски јазик постигнале највисок процент на решеност за вештината Пишување. Сепак, нема значителни разлики во постигањата кај популацијата од различни категории.

Табела 21: Споредба на постигањата на учениците во последните три години според вештини

Вештина	2022		2021		2019	
	Просечен процент на решеност	Број на бодови по вештина	Просечен процент на решеност	Број на бодови по вештина	Просечен процент на решеност	Број на бодови по вештина
Читање	72,21	15	79,69	15	68,01	20
Пишување	51,85	25	48,64	25	34,27	25
Јазик	77,27	30	66,88	30	65,01	30

Според приказот на резултатите во табелата 21, видлив е пораст во процентот на решеност во последните три години во сите вештини. Една причина е што во 2021 и 2022 година испитот по Англиски јазик се полагаше по скратени програми во однос на 2019 година. Имено, тестот во 2019 година содржеше осум испитни задачи и 38 барања за разлика од тестовите од државната матура 2021 и 2022 кои содржат седум задачи и 33 барања. Потоа, во делот Пишување, имаше задача во која се бараше од кандидатите да напишат есеј до 250 збора и пет пасуси, наместо текст до 200 збора и четири пасуси како во последните две години.

Германски јазик, Француски јазик, Руски јазик

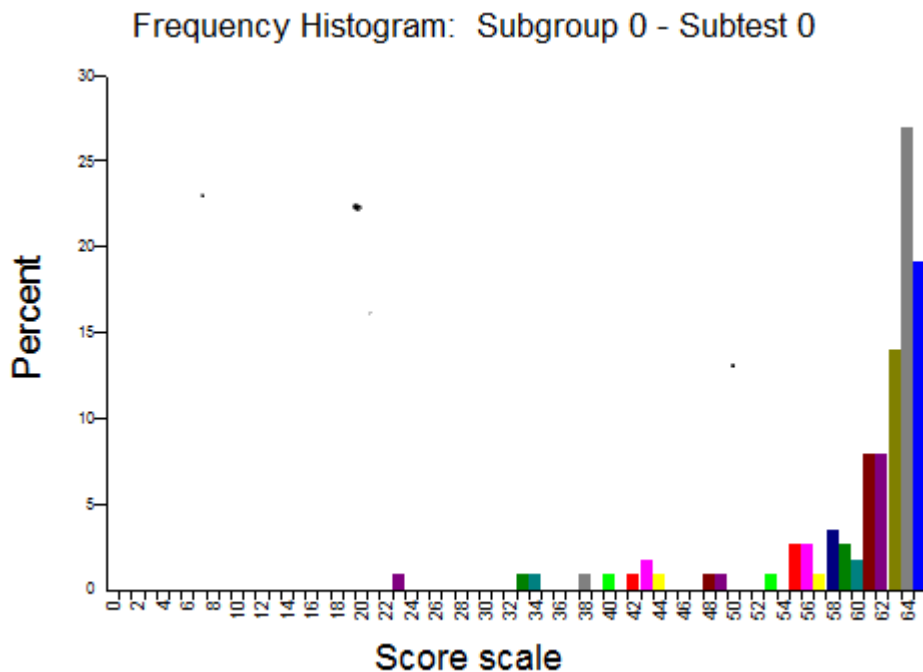
Во јунскиот испитен рок на државната матура, предметот Германски јазик го полагале вкупно 115 кандидати и сите го положиле. По спроведените процедури за оценување, за поставување праг на положеност и по обработката на резултатите добиени се показатели за постигањата на учениците.

Четири задачи од вкупниот број испитни задачи во јунскиот испитен рок се од затворен, а две се од отворен вид. Со тест-книшката се проверуваше оспособеноста на учениците во три вештини: Читање со разбирање, Примена на јазичните елементи во контекст и Пишување. Според резултатите извлечени од анализата, во просек, учениците освоиле 60,33 од вкупно 65 поени. Средната тежинска вредност на задачите е 92,82. Средната оценка изнесува 4,7.

Табела 22: Процент на просечна решеност на задачите во тестот

	Процент на точни одговори	100 -80	60 -79	40-59	20 -39	19 - 0
Број на задачи според видот	Барања од затворен вид	18	1	/	1	/
	Барања од отворен вид	8	/	/	/	/

Од прикажаната табела може да се види дека најголем број задачи со точна решеност (меѓу 80 до 100 %) се од затворен вид, но од истиот вид има и прашања со точна решеност меѓу 20 и 39 проценти. Сите прашања од отворен вид се со решеност од 80 до 100 %. Оттаму можеме да заклучиме дека тестот е во категоријата на многу лесни тестови.

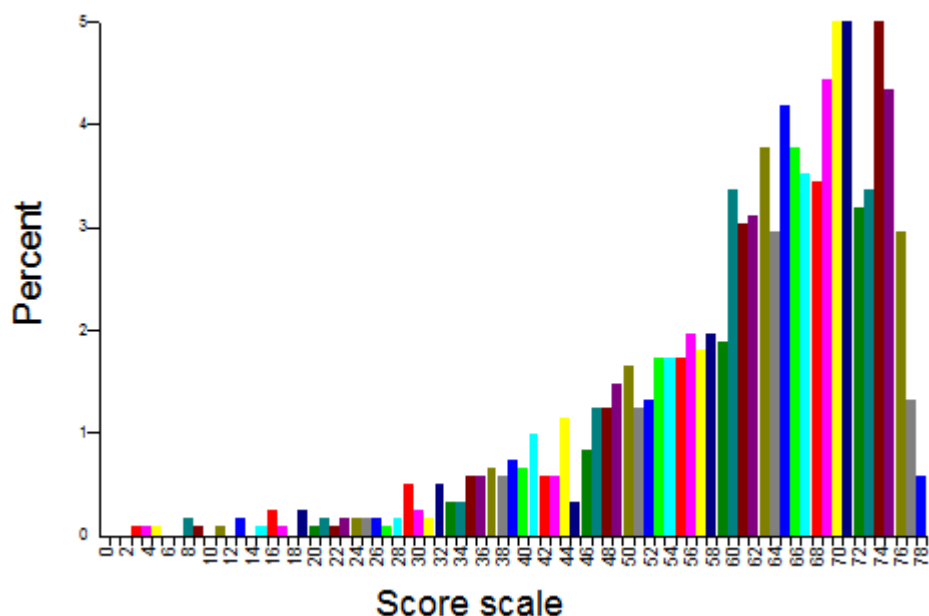

Од хистограмот се гледа дека ниту еден кандидат кој го полага испитот по Германски јазик не освоил помалку од 23 бода, а најголем број кандидати освоиле по 63 бода.

Математика

Во тестот по предметот Математика, согласно испитната програма, застапени се 4 подрачја: Алгебра, Геометрија, Аналитичка геометрија и Прогресии. Испитот по Математика, во јунскиот испитен рок 2022 г. на државната матура, го полагаа вкупно 1.221 кандидати.

Просечниот процент на решеност на тестот е 78,31 % односно 61,08 бод од вкупно можни 78 бодови. Стандардна девијација – 13,08 и стандардна грешка на мерењето од 4,78.

Во тестот од јунскиот испитен рок, 20 задачи се со повеќечлен избор, а преостанатите задачи се од отворен вид (по 10 задачи со краток одговор и со постапка за решавање). Сите задачи од повеќечлен избор се со 4 дистрактори. Секој точен одговор се бодува со 1 бод. Од 20 задачи од отворен вид, 9 се бодуваа со по 2 бода и една со 1 бод, а останатите десет се задачи во кои се бодува секој чекор од постапката на решавање, односно: 4 со по 3 бода, 6 со по 4 бода и две со 5 бода.

Резултатите од анализата покажуваат дека најголемиот број задачи во јунскиот тест имаат добри психометриски карактеристики. Голем број од задачите имаат висок процент на точна решеност, но истовремено се и со добра дискриминативност. Тоа би значело дека тестот е лесен, но и дека ги мери постигањата на учениците.

Табела 23: Процент на точни одговори на задачите во тестот

		Процент на точни одговори	90 - 100 %	75 - 89 %	60 - 74 %	0 - 59 %
Број на задачи според видот	Барања со повеќечлен избор		20	0	0	0
	Барања од отворен вид	краток одговор	3	5	0	2
		постапка на решавање	0	3	4	3

Од податоците погоре можеме да согледаме дека барањата со повеќечлен избор учениците ги решаваат скоро во потполност. Додека, пак, кај задачите во кои се

бодува постапката на решавање, резултатите се пониски. Таму има три задачи во кои просечниот процент на решеност е под 59 %.

Табела 24: Просечни постигања на учениците по подрачја

Подрачје	Просечен процент на решеност	Број на задачи	Максимум можни бодови	Стандардна девијација	Стандардна грешка
Алгебра	80,15	15	31	5,30	2,91
Геометрија	72,75	9	18	3,80	2,70
Аналитичка геометрија	80,67	7	13	2,78	1,93
Прогресији	79,08	9	16	2,98	1,97
Вкупно	78,31	40	78	13,08	4,78

Матурантите кои избрале да полагаат државна матура по предметот Математика ги имаа совладано сите подрачја застапени во испитната програма. Но, притоа не треба да заборавиме дека овој предмет го полагаа само 1.221 матурант, односно само околу 7,7 % од матурантите. Тоа се, главно, ученици кои своето образование планираат да го продолжат на техничките факултети.

Просечниот процент на решеност на секое поединечно подрачје од јунскиот тест е над 70 %. Најдобри резултати имаат постигнато кандидатите во подрачјето Аналитичка геометрија, а најслаби во Геометрија, но сепак и за ова подрачје просечниот процент на решеност е висок, односно над 70 %.

Подрачјето Алгебра е најзастапено во тестот со 15 задачи со вкупно 31 бод од кои: 7 задачи со повеќечлен избор, четири со краток одговор и четири со постапка на решавање. Просечниот процент на решеност на осум задачи е над 90 %, а само на две е под 70 % (една со краток одговор и една со постапка на решавање).

Подрачјето Геометрија, во кое кандидатите покажале најниски резултати е застапено со 18 бодови од 9 задачи од кои: 6 задачи со повеќечлен избор и три со постапка на решавање. Просечниот процент на решеност на 6 задачи е над 90 %, а само на две задачи со постапка на решавање е под 60 %. Задачата во која се бара да се определи висина на триаголник во кој е впишан паралелограм на учениците им е најтешка. За да се реши оваа задача постојат повеќе начини и тие се посочени во клучот и се земени предвид при оценувањето. Просечниот процент на решеност е 48 %. На другата задача, просечниот процент на решеност е 56 % и се однесува на пресметување на волумен на пирамида со основа рамнокрак трапез. Оваа задача може да се реши на повеќе начини и тие се земени предвид при оценувањето.

Подрачјето Аналитичка геометрија, согласно испитната програма по Математика за државна матура, е најмалку застапено, односно со 13 бодови во рамките на 7 задачи. Просечниот процент на решеност на задачите од ова подрачје е највисок во споредба со останатите подрачја. Седумте задачи од ова подрачје се: четири со повеќечлен избор, една со краток одговор и две со постапка на решавање. Просечниот процент на решеност на задачите со повеќечлен избор е над 90 %, а на

задачите со постапка на решавање над 70 % (едната е со просечен процент на решеност од 88 %).

Подрачјето Прогресији е составено од 9 задачи од кои: 3 со повеќечлен избор, четири со краток одговор и две со постапка на решавање. Просечниот процент на решеност на пет задачи е над 90 %, а само на две задачи со постапка на решавање се помеѓу 50 % и 55 %.

Табела 25: Просечни постигања на учениците по категории и подрачја

Категорија		Просечен процент на решеност на цел тест	Број на кандидати	Просечен процент на решеност			
				Алгебра	Геометрија	Аналитичка геометрија	Прогресији
Пол	женски	82,62	582	84,08	77,35	85,71	83,22
	машки	74,38	639	76,56	68,56	76,08	75,32
Наставен јазик	македонски	79,07	1144	80,73	73,72	81,29	80,08
	албански	64,58	56	67,28	58,73	65,93	64,84
	турски	73,32	21	82,64	57,41	86,08	62,80
Вид образование	гимназиско	82,47	905	83,98	77,20	85,66	82,91
	стручно	66,38	316	69,17	60,00	66,38	68,14

Скоро 48 % од кандидатите кои избрале екстерно да полагаат Математика се девојчиња. Нивните вкупни просечни постигања се повисоки во однос на момчињата, а и поединечно во секое од подрачјата. Највисоки просечни постигања девојчињата имаат во подрачјето Аналитичка геометрија, а момчињата во Алгебра, а најниски и едните и другите во подрачјето Геометрија.

Многу мал број матуранти на албански и на турски наставен јазик имаа избрано да полагаат екстерно Математика. Односно, околу 94 % од пријавените кандидати за екстерниот испит по Математика се на македонски наставен јазик. Највисоки вкупни просечни постигања имаат постигнато учениците кои учат на македонски наставен јазик, а најниски оние кои учат на албански наставен јазик. Во сите три наставни јазици, најниски постигања кандидатите имаа во подрачјето Геометрија.

Само околу 25 % од учениците кои избрале да полагаат екстерно Математика се од стручното образование. Нивните просечни постигања се многу пониски во однос на оние од гимназиското образование. Овие разлики се статистички значајни. Во подрачјето Геометрија и двете категории ученици имаат постигнато најниски резултати.

Филозофија

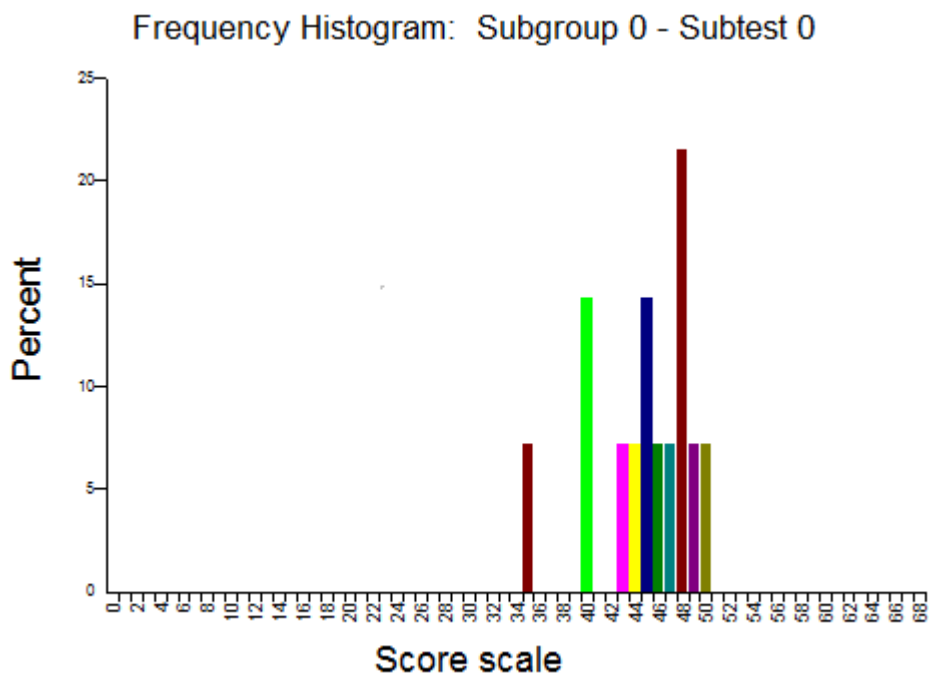
Во јунскиот испитен рок на државната матура, предметот Филозофија го полагаале вкупно 15 кандидати, од кои 14 го положиле. По спроведените процедури за оценување, за поставување праг на положеност и по обработката на добиените резултати добиени се показатели за постигањата на учениците.

Дваесет и девет задачи од вкупниот број испитни задачи се од затворен, а седумнаесет се од отворен вид. Сите барања се оценуваат со по еден поен за точен одговор. Според резултатите извлечени од анализата, во просек, учениците освоиле 44,86 од вкупно 68 поени. Средната тежинска вредност на задачите е 65,97, а средната оценка изнесува 3,93.

Табела 26: Процент на просечна решеност на задачите во тестот

	Процент на точни одговори	80-100	60-79	40-59	20-39	0-19
Број на задачи според видот	Барања од затворен вид	15	1	7	2	2
	Барања од отворен вид	16	4	4	1	7

Од прикажаната табела може да се види дека најголемиот број задачи со точна решеност се во опсегот меѓу 80 до 100 %. Има прашања со точна решеност и од другите категории и можеме да заклучиме дека тестот е во категорија на тестови со средна тежина. Тоа појасно може да се види и на хистограмот што следи.

Од хистограмот се гледа дека ниту еден кандидат не освоил помалку од 35 бода на испитот по Филозофија, додека најголем број кандидати се со освоени 50 бодови.

Естетика

Во јунскиот испитен рок на државната матура предметот Естетика го полагале вкупно 96 кандидати. По спроведените процедури за оценување, за поставување праг на положеност и по обработката на добиените резултати добиени се показатели за постигањата на учениците. Сите ученици во јунскиот испитен рок го положиле испитот по Естетика.

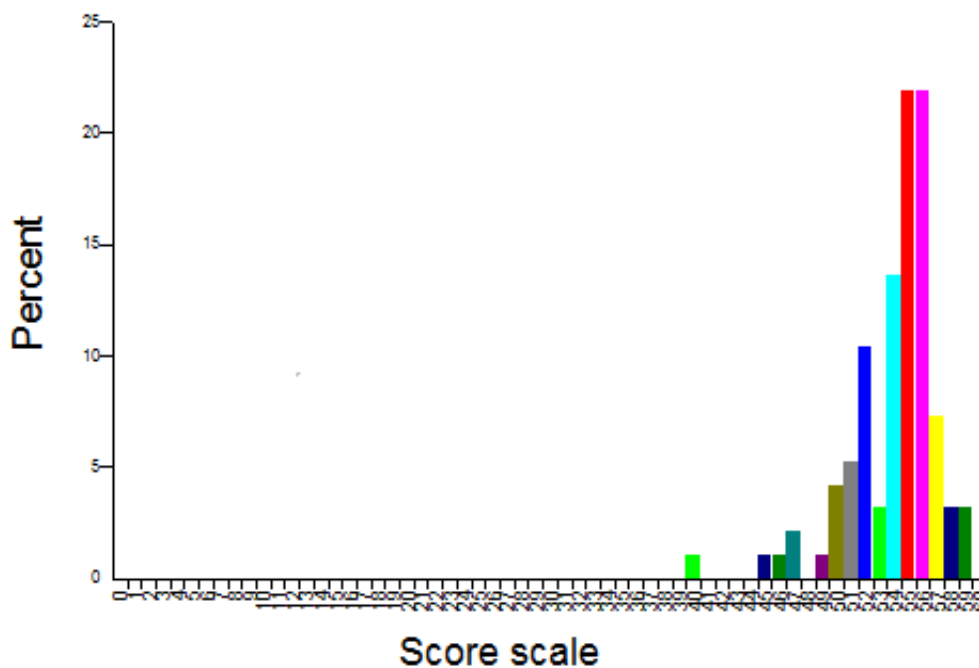
Триесет и две задачи од вкупниот број испитни задачи се од затворен, а петнаесет се од отворен вид. Сите барања се оценуваат со по еден поен за точен одговор. Според резултатите извлечени од анализата, во просек, учениците освоиле 54,07 од вкупно 60 поени. Средната тежинска вредност на задачите е 90,12, а средната

	Процент на точни одговори	80 - 100	60 - 79	40 - 59	20 - 39	0 - 19
Број на задачи според видот	Барања од затворен вид	26	3	3	/	/
	Барања од отворен вид	15	/	/	/	/

оценка изнесува 4,54.

Од прикажаната табела може да се види дека најголем број задачи со точна решеност (меѓу 80 до 100 %) се од затворен вид, но од истиот вид има и прашања со точна решеност меѓу 60 и 79 % како и меѓу 40 до 59 %. Сите прашања од отворен вид се со решеност од 80 до 100 %. Оттаму можеме да заклучиме дека тестот е во категорија на многу лесни тестови. Тоа појасно може да се види и на хистограмот што следи.

Frequency Histogram: Subgroup 0 - Subtest 0

Од хистограмот се гледа дека ниту еден кандидат не освоил помалку од 39 бода на испитот по Естетика, а најголема акумулација на кандидати има помеѓу бодовите 56 и 57.

При анализата на содржината на прашањата кои отскокнуваат со вредностите, не можеше да се забележи поконкретна причина за тоа. Она што е забележано при анализата на содржината на тестот, споредувајќи ја со спецификациската шема од испитната програма по предметот Естетика, е дека сите прашања се на ниво С1. Во тестот нема ниту едно прашање од С2 или С3.

Се советуваат креаторите на прашањата во иднина да ја почитуваат спецификациската шема од испитната програма.

Заклучни согледувања и препораки

Во реализацијата на државната матура почнувајќи од дистрибуцијата на материјалот, тестирањето, оценувањето и спроведувањето на приговорите се почитуваа стандардизирани постапки во Правилникот за начинот на полагање и оценување на резултатите на учениците на испитите во државната матура во гимназиското, стручното и уметничкото образование.

Согледувањата на Државниот испитен центар од спроведената државна матура во 2021/2022 година укажуваат дека одредени активности треба да се менуваат со цел севкупно подобрување на овој вид испит. Од досегашните реализации на државната матура произлегува заклучокот дека Државниот испитен центар ќе треба да направи измени во Правилникот за начинот на полагање и оценување на резултатите на учениците на екстерните испити, особено во делот на присуство и отсуство на пријавените кандидати на денот на испитот. Секоја година се зголемува бројот на ученици кои се пријавуваат да ги полагаат екстерните испити во јунскиот испитен рок или во августовската испитна сесија, а потоа (од непознати причини за ДИЦ) се откажуваат од полагање.

Исто така, очигледно е дека треба да се раздвои државната матура според видот на образование, односно да не полагаат исти испити на крај на средното четиригодишно образование матурантите од гимназиското, средното стручно и средното уметничко образование.

Во насока на подобрување на реализацијата на државната матура, а со цел подигање на квалитетот на средното образование во нашата држава се препорачува:

- да се ревидираат или да се направат нови наставни програми по предметите Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература, при што треба да има усогласување со барањата од *Компетенции за 21 век од ЕУ*. При изготвување на новите наставни програми треба да се внимава на постоење на заедничко јадро на содржини во сите наставни програми по мајчините јазици;
- во наставата по Македонски јазик и литература, Албански јазик и литература и Турски јазик и литература да се планираат повеќе активности за: примена на јазикот со стандардизирани секојдневни јазични форми; повеќе вежби за примена на теоријата на литературата со самостојна структурна анализа на книжевни дела; читање со разбирање на различни видови текстови од различни медиуми; пишување различни форми на писмено изразување.

Наставниот кадар да користи активни методи и техники за реализација на наставните содржини со цел учениците да се поттикнуваат за самостојност во учењето и одговорност за своите постигања;

- наставниците по странските јазици, за време на редовната настава поголем акцент да стават на граматичкиот дел (синтаксата). Да ги оспособуваат учениците за ефикасна употреба на разновидни реченични конструкции, да умеат при пишување текст да составуваат кратки, јасни, логични и лесно читливи реченици. Пожелно е да издвојат часови за вежби со учениците како да го формулираат главниот исказ при пишување на есејот и каде да го позиционираат (да биде секогаш содржан во воведот на есејот);
- во музичките училишта, наставата по Естетика да се збогати со повеќе практични вежби на кои учениците ќе можат да прават анализа на различни естетички концепти, да прават критичка анализа на уметничко дело, да определуваат карактеристики на уметнички правци, да проценуваат естетска вредност на уметничко дело и сл.;
- наставната програма по предметот Математика да се ревидира, односно да не се дава толку многу акцент на подрачјето Геометрија, како и обемот на тестот да се намали;
- да се намали и листата на изборни предмети за августовскиот испитен рок. Целта е да се избегнат непотребните финансиски трошоци. Тоа значи дека нема да се организираат испити за оние изборни предмети за кои во јунскиот испитен рок се пријавиле помалку од 300 кандидати;
- екстерните испити да се организираат и реализираат во големи простори (спортски сали и училишни холови) со цел овластените набљудувачи да имаат поголема контрола и увид во текот на тестирањето, но и да се добијат пообјективни резултати од тестирањата. Учениците треба да сфатат дека државната матура е сериозен испит за што е потребен сериозен пристап и подготовка во текот на четиригодишното средно образование, а не само неколку дена/недели пред почетокот на испитната сесија. На овој начин ќе се сведе на минимум можноста учениците да ги употребуваат мобилните телефони и други недозволен електронски направи во текот на тестирањето, која во последните неколку години е во пораст;
- правилникот да се збогати со уште неколку правни норми кои најстрого ќе ја санкционираат употребата на мобилните телефони и другите електронски уреди за време на испитите. Тоа значи Правилникот да дозволува построго санкционирање на учениците кои ќе бидат забележани од набљудувачот како користат мобилен телефон во текот на испитот, без претходна опомена. Санкцијата треба да овозможува: отстранување на учениците од испит, забрана за полагање на преоостанатите испити во наредната испитна сесија и забрана за

стекнување друг вид диплома за завршено средно образование во годината во која се пријавиле да ги полагаат екстерните испити;

- да се забрани користењето мобилни телефони на тестаторите за време на испитите;
- да се размисли за можноста од воведување паричен надомест за полагање на испитите од државната матура за кандидатите од приватните училишта, како и за кандидатите кои не полагаат првпат;
- да се овозможи дополнителен рок за пријавување за оние кандидати кои задоцниле да се пријават навреме (најдоцна 30 дена пред почеток на испитите од државната матура), но за оваа услуга да се воведи плаќање финансиски надомест.